

INFORMAČNÉ POKYNY PRE INDIVIDUÁLNE HODNOTENIE ZDRAVOTNÉHO STAVU UTEČENCOV UTEKAJÚCICH PRED VOJNOU NA UKRAJINE

Aspekty, ktoré majú zväžiť zdravotnícki pracovníci

5. apríla 2022

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Vojna na Ukrajine bude mať pre osoby postihnuté konfliktom vrátane vnútorne vysídlených osôb a utečencov priame aj nepriame zdravotné následky. Vlády krajín, ktoré prijímajú utečencov, poskytujú týmto osobám prístup k zdravotnej starostlivosti.^{1,2}

CIEĽOVÁ SKUPINA

Cieľom tohto dokumentu je poskytnúť informačné pokyny pre individuálne hodnotenie zdravotného stavu, ktoré vykonávajú poskytovatelia zdravotnej starostlivosti v prvej línii v pohraničných oblastiach, záchytných táboroch, tranzitných centrách a na

jednotlivých klinikách, ako aj vnútroštátne agentúry/ úrady verejného zdravotníctva v krajinách prijímajúcich utečencov a štátnych príslušníkov tretích krajín.

OKAMŽITÁ REAKCIA

1. Vykonať rýchle preverenie a triedenie zranených a vážne chorých osôb, ktoré si vyžadujú naliehavú lekársku starostlivosť, odporučiť závažné prípady vopred určeným partnerom a nemocniciam.
2. Poskytnite psychologickú prvú pomoc ([pozri tu](#)³).
3. Posúďte a riešte potreby prvej liečebnej starostlivosti v prípade akútnych stavov a neliečených chronických stavov, ktoré si vyžadujú okamžitú liečbu alebo odporúčenie k iným špecialistom.

¹ Dokument možno použiť aj ako pomôcku pri hodnotení stavu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí opustili Ukrajinu.

² Tento dokument bol vypracovaný po konzultácii s organizáciou UNICEF.

³ www.who.int/publications/i/item/9789241548205.

4. Odporučte osoby vyžadujúce vyššiu úroveň starostlivosti k špecialistom, ak by prerušenie starostlivosti mohlo potenciálne viesť k rýchlemu zhoršeniu stavu.⁴
5. Posúďte stav očkovania, najmä proti osýpkam, detskej obrne, záškrtu a iným ochoreniam, ktorým sa dá predchádzať očkovaním u detí do 6 rokov, a očkovanie proti tetanu a ochoreniu COVID-19 u tehotných žien, ponúknite očkovanie, ak je indikované a dostupné na mieste.⁵
6. Poskytnite prvú pomoc pri menších ranách a poraneniach a zabezpečte odporúčenie prípadov, ktoré si vyžadujú následnú kontrolu, k ďalším špecialistom.
7. Poskytnite informácie o právach utečencov a štátnych príslušníkov tretích krajín na zdravotnú starostlivosť a o tom, kde môžu získať prístup k starostlivosti vrátane imunizácie.
8. V prípade dojčiat vo veku do 12 mesiacov sa opatrovateľov spýtajte na akékoľvek ťažkosti s dojčením alebo u detí, ktoré nie sú dojčené, na akékoľvek ťažkosti s kŕmením. V prípade potreby odporučte odborníkov na podporu kŕmenia dojčiat a malých detí.
9. Prípady závažných chorôb alebo chorôb, pri ktorých hrozí prepuknutie epidémie a v reakcii ne by mali byť prijaté preventívne alebo kontrolné opatrenia, vrátane akýchkoľvek viditeľných známkov akútnej chabej obrny u detí mladších ako šesť rokov sa majú oznámiť národnému inštitútu verejného zdravotníctva.

ŠPECIFICKÉ ASPEKTY, KTORÉ SA MAJÚ ZVÁŽIŤ

1

COVID-19

- Posúďte znalosti o ochorení COVID-19, v prípade potreby posúďte prístup k osobným ochranným prostriedkom (OOP), umývaniu rúk a/alebo dezinfekčným prostriedkom.
- Posúďte stav očkovania proti ochoreniu COVID-19 (základná séria a posilňovacia dávka), uprednostnite zraniteľné skupiny⁶ v súlade s vnútroštátnymi kritériami a usmerneniami a poskytnite informácie o oficiálnych očkovacích službách. Ak neexistuje žiadna dokumentácia alebo ak je stav očkovania neistý, ponúknite informácie, poskytnite očkovanie na kontaktnom mieste alebo príslušnej osobe odporučte oficiálne stránky [očkovania proti ochoreniu COVID-19](#).
- Zistite všetky aktuálne príznaky a podľa potreby zaistite roztriedenie za účelom poskytnutia príslušnej starostlivosti. Informujte o tom, kde sa dá získať prístup k testovaniu a starostlivosti v prípade súčasnej a budúcej potreby, a to najmä v prípade zraniteľných skupín.

2

Ochorenia, ktorým možno predchádzať očkovaním

- U nových prichádzajúcich osôb preverte stav očkovania, najmä u detí do 6 rokov a tehotných žien. V prípade detí poskytnite očkovanie na kontaktnom mieste alebo odporučte príslušné služby na očkovanie proti osýpkam, detskej obrne, záškrtu a iným ochoreniam, ktorým možno predchádzať očkovaním, a to podľa vnútroštátneho plánu očkovania. V prípade tehotných žien poskytnite očkovanie na kontaktnom mieste alebo odporučte príslušné služby na očkovanie proti tetanu a ochoreniu COVID-19, ak je to indikované a v súlade s vnútroštátnymi usmerneniami.
- Poskytnite informácie o tom, kde sa podľa vnútroštátnych usmernení poskytuje očkovanie proti chrípke alebo ponúknite takéto očkovanie.
- Podrobnejšie pokyny o tom, ktoré očkovania uprednostniť, [nájdete tu](#).⁷ Ak neexistuje žiadna dokumentácia alebo ak je stav očkovania neistý, ponúknite [očkovanie](#).⁸
- Ak vakcíny nie sú dostupné na mieste, poskytnite informácie o tom, kde sa očkovanie vrátane tzv. catch-up očkovania v prípade indikácie poskytuje.⁹

2

⁴ Okrem iného to zahŕňa diabetické lieky vrátane inzulínu, antikoagulanty, lieky na srdce, antiepileptiká, antipsychotiká, antihypertenzíva, lieky na astmu atď.

⁵ Ak sú očkovacie služby oficiálne zriadené na základe dohody s ministerstvom zdravotníctva.

⁶ Patria sem staršie osoby, tehotné ženy, osoby s oslabenou imunitou a osoby so základnými ochoreniami, pri ktorých existuje vyššie riziko závažného priebehu ochorenia.

⁷ www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/operational-public-health-considerations-prevention-and-control-infectious.

⁸ www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/infographic-vaccinations-offered-absence-documented-prior-vaccination.

⁹ Ak sú očkovacie služby oficiálne zriadené na základe dohody s ministerstvom zdravotníctva. Poskytnite fyzický alebo digitálny záznam o očkovaní ako referenciu, čo je zvlášť dôležité u osôb na ceste do inej hostiteľskej krajiny.

HIV a tuberkulóza

- Na rôznych kontaktných miestach poskytujte informácie¹⁰ o dostupnosti liečby pre osoby s chronickými prenosnými ochoreniami, ako sú HIV a tuberkulóza (TBC), a o tom, že je poskytovaná bezplatne. Keď poskytujete informácie jednotlivcom, je potrebné postupovať diskretné a spôsobom, ktorým sa neporuší dôvernosť.
- Poskytnite zdravotné informácie a kontaktné údaje odporúčaných zariadení, aby osoby s HIV a/alebo TBC a MDR TB, ktoré potrebujú nepretržitú starostlivosť, dostávali takúto starostlivosť prostredníctvom národných programov.
- Odporučte ďalšie hodnotenie, poradenstvo a testovanie jednotlivcov so známkami a príznakmi naznačujúcimi TBC alebo osôb, ktoré žiadajú test na HIV.

Neprenosné ochorenia

- Poskytnite zdravotné informácie a kontaktné údaje odporúčaných zariadení, aby sa zaistil prístup k starostlivosti a kontinuite liečby pre osoby s neprenosnými ochoreniami.
- Odporučte osobám, ktoré potrebujú pokročilú starostlivosť, vopred určené kliniky a nemocnice ponúkajúce zodpovedajúcu starostlivosť, kde môžu pokračovať v liečbe rakoviny, dialýze obličiek atď.
- Osobám s neprenosnými ochoreniami poskytnite poradenstvo a informácie o miestach, kde sa osoby môžu dať zaočkovať, otestovať a môžu dostať včasnú liečbu ochorenia COVID-19.
- Preverenie prioritných neprenosných ochorení (u asymptomatických jednotlivcov) by sa malo začať po stabilizácii situácie.

Duševné zdravie a psychosociálna podpora

- Identifikujte osoby vrátane detí a dospelých s vážnymi a zložitými potrebami, pokiaľ ide o duševné zdravie a psychosociálnu podporu, ktoré potrebujú ochranu a starostlivosť, a odporučte im príslušnú službu.
- Poskytnite kontaktné údaje o tom, kde môžu osoby s chronickými poruchami duševného zdravia vrátane detí a dospelých užívajúcich lieky získať starostlivosť a pokračovať v liečbe.
- Osobám, ktoré užívajú látky vyžadujúce liečbu opioidnými agonistami odporučte príslušné služby.

Sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane HIV a rodovo motivovaného násillia

- Identifikujte ženy, ktoré sú tehotné, a akékoľvek naliehavé zdravotné problémy súvisiace s tehotenstvom.
- Poskytnite tehotným ženám informácie o tom, kde sú poskytované príslušné služby vrátane predpôrodných, pôrodných, popôrodných služieb, starostlivosti o novorodencov a vakcín proti ochoreniu COVID-19 a pohotovostných služieb.
- Poskytnite kľúčové informácie o tom, ako identifikovať nebezpečné príznaky počas tehotenstva, a o dôležitosti vyhľadania starostlivosti v prípade zistenia takýchto príznakov.
- Poskytnite informácie o pokračovaní antikoncepčných metód a na požiadanie poskytnite alebo odporučte antikoncepciu.
- Odporučte osobe, ktorá sa rozhodne rozprávať o svojich skúsenostiach s rodovo motivovaným násillím (vrátane obetí sexuálneho vykorisťovania a zneužívania), vopred určených špecializovaných poskytovateľov klinickej liečby a starostlivosti, ako aj program starostlivosti pre danú vekovú skupinu. Má sa tak diať na základe súhlasu (v prípade potreby s odkazom na služby ochrany, právne služby a služby v oblasti duševného zdravia a psychosociálnej podpory), v súlade s vnútroštátnymi usmerneniami, postupmi odporúčaní špecialistom v prípadoch rodovo motivovaného násillia a v súlade s hlavnými zásadami.^{11,12}

¹⁰ Môže sa to realizovať prostredníctvom písomných materiálov, všeobecných oznámení a online alebo elektronických zdrojov.

¹¹ Je potrebné, aby všetci poskytovatelia služieb v prvej línii mali k dispozícii najnovšie postupy pre odporúčanie pacientov k iným špecialistom a boli vyškolení, ako majú bezpečne zvládať situácie pri oznámení skúseností a vydávať odporúčania k špecialistom.

¹² Jednoduché informácie o reakcii na oznámenie rodovo motivovaného násillia vrátane užitočného zoznamu „čo robiť a čomu sa vyhnúť“ nájdete vo vreckovom sprievodcovi rodovo motivovaným násillím. <https://gbvguidelines.org/en/pocketguide/>. Tento zdroj je dostupný vo viacerých jazykoch vo formáte PDF a v aplikácii pre smartfóny.

- Poskytnite kondómy osobám s HIV alebo s rizikom HIV a sprístupnite ich každému, kto o ne požiada, alebo poskytnite informácie o tom, kde ich môžu získať.
- Poskytnite alebo odporučte antiretrovírusovú liečbu a iné lieky potrebné pre osoby s HIV. Zabezpečte testovanie na HIV a iné sexuálne

prenosné infekcie a vhodnú liečbu pre tehotné ženy a ich dojčatá v súlade s vnútroštátnymi usmerneniami.

- V prípade potreby odporučte špecialistov na liečbu sexuálne prenosných infekcií v súlade s vnútroštátnymi usmerneniami.

7

Zdravie detí

- Poskytnite kľúčové informácie o základnej starostlivosti o novorodencov, o miestach registrácie novorodencov a o tom, kde vyhľadať starostlivosť v prípade núdze.

- Poskytnite kľúčové informácie v oblasti zdravia detí s osobitným zameraním na identifikáciu prevencie a včasnú liečbu zápalu pľúc a hnačky a na to, čo robiť v mieste ubytovania a ako vyhľadať starostlivosť.

8

Výživa

- Poskytnite rady na podporu včasného začatia dojčenia, výlučného dojčenia počas prvých šiestich mesiacov a pokračovania v dojčení všetkých dojčiat, ktoré sú dojčené alebo sú kŕmené kombinovane. Identifikujte matky, ktoré majú problémy so včasným začatím dojčenia a jeho pokračovaním, a poskytnite im primeranú podporu.
- Včas identifikujte dojčatá, ktoré dostávajú výlučne umelé mlieko, a poskytnite im podporu pri zaisťovaní nepretržitého prístupu

k vyhovujúcej udržateľnej umelej dojčenskej výžive a vybaveniu na bezpečnú prípravu a podávanie v súlade so štandardnými prevádzkovými postupmi špecifickými pre danú krajinu.

- Informujte poskytovateľov starostlivosti o poskytovaní doplnkovej výživy vhodnej pre konkrétnu vekovú skupinu¹³ dojčiat a malých detí vo veku 6 – 23 mesiacov a o význame výživnej stravy pre tehotné a dojčiace ženy.

9

Osoby so zdravotným postihnutím a rehabilitácia

- Vykonávajte individuálne hodnotenia a identifikujte potreby, odporučte a prepojte dostupné služby vrátane poskytovania asistenčných zariadení a rehabilitačných služieb.

- Poskytujte podporu vo forme vecnej alebo peňažnej pomoci na splnenie ďalších potrieb vrátane potrieb každodennej starostlivosti a hygieny (týka sa to napr. aj plienok pre dospelých a katétrov).

5. apríla 2022

Informačné pokyny pre individuálne hodnotenie zdravotného stavu utečencov utekajúcich pred vojnou na Ukrajine

¹³ Doplnková výživa sú potraviny a nápoje podávané deťom vo veku od 6 do menej ako 24 mesiacov popri materskom alebo umelom mlieku.